

Evaluation of the Events Reported in the Media about Violence in Schools

Mehmet TEYFUR¹

ABSTRACT. This research was carried out to examine the place of the concept of violence in schools as one of the major problems in social life and how the violence-related news reflects in a variety of newspapers. In this study, questions were searched for the answer about: how the news headlines containing violence in schools are given; how the definitions and notions used in school-related violent headlines are given; which pages the reports of violence are published in; how the pictures used in violent news in education are given; what types of violence take place in the news; the forms of psychological violence used in schools; the reasons of violence in schools; the status of the settlements which the violence in schools takes place; which tools are used during the violence in schools; the gender ratios of individuals who are subject to reports about violence in school, the distribution of perpetrators according to the ages. According to the results of the study, between the years of 1998 and 2004, the harassment cases in schools increased from 5.97% to 9.15%; Stabbing incidents in schools increased from 1.49% to 4.23% ; the news about the drug events that took place in press as a source of violence in schools increased from 4.48% to 10.56%. In the news published in newspapers, among the reasons of violence in schools, while the attitude of the teachers took the first place in 1998, the attitudes of the parents and the socio-economic problems took the first place in 2004.

Keywords: Violence in schools, peer groups, social Print, School Management.

SUMMARY

Purpose and Significance: The present study was carried out in order to investigate the status of violence, an important problem in the social life, in the schools and how the news about violence were reflected on the newspapers. In our country, it is seen that violence entity in the schools is steadily increasing to reach an adverse point parallel to increase of violent events in the society. The individuals subjecting to violence in the school cannot get free of its impact for their entire life, indicating how important the issue is. Being aware of the events related to violence on the newspapers is important for preventing the violent events steadily increasing and taking educational steps to stop it.

Methods: In the present study based on screening model, newspapers chosen from the press as samples were screened and subjected to content analysis. Content of the newspapers was commented analyzing conceptually (problem-based) as well as semantically. Sample of the present study reviewing the news about violence in the schools is made by the newspapers in Turkish printed media. Because of the large size of the real sample, the newspapers “Milliyet”, “Zaman”, and “Sabah” among the top 10 newspapers being distributed on entire Turkey and having right to publish official announcements and advertisements according to Press Advertisement Association were chosen as sample based on their monthly circulation. Criteria for validity and reliability of the present study were as follows: a) There were similar news in the newspapers constituting the sample of the study, b) There were direct citations from the news on those newspapers, c) the newspapers chosen as sample were being published on national scale and were reliable.

Results: According to the results of the study,

1. Between the years of 1998 and 2004, the harassment cases in schools increased from 5.97 % to 9.15 %;
2. Stabbing incidents in schools increased from 1.49 % to 4.23 % ; the news about the drug events that took place in press as a source of violence in schools was increased from 4.48% to 10.56%.

¹ Yrd. Doç. Dr. Mehmet Teyfur Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü mteyfur@yahoo.com

3. In the news published in newspapers, among the reasons of violence in schools, while the attitude of the teachers took the first place in 1998, the attitudes of the parents and the socio-economic problems took the first place in 2004.

Discussion And Conclusions: Knowing well the factors leading violence in the schools is required for us to overcome the increase in crime rates. It is a known reality that adverse events of the children using violence as a communicative language are reflected in the school life. When we reviewed the content of the news on violence in the schools, we saw that news on violence to the students by the teachers came to the forefront between 1 March 1998 and 1 March 1999, the first period of the present study while the teachers as well as students' parents subjected to violence between 1 March 2003 and 1 March 2004, the second period of the study. These findings were supported by the findings from the studies from our country as well as foreign countries. Ögülmüş, 1995; Piskin, 2003; Çinkir and Karaman-Kepenekçi, 2003; Durmus and Gürgan, 2005; Yavuzer, Gündogdu and Dikici, 2009 demonstrated that aggressiveness and violent events in the schools was remarkable. It was seen in the news between 1 March 1998 and 1 March 1999 that 34.07% of physical violence and 19.26% of psychological violence in the schools were reflected on the newspapers. Psychological violence being subject of the news was seen to be more common than being anticipated. It was also seen that one of the most important factors impacting the students adversely in the schools was that violence due to social pressure with rates of 13.33% in 1998 and 16.33% in 2003. In the light of these studies, it is seen that violence is commonly being used as a way to resolve problems in our society. Because the schools are also among the institutions reflecting the society, it is seen that a similar resolving method also increases in the schools.

Basında Yer Alan Okullarda Şiddet İle İlgili Olayların Değerlendirilmesi

Mehmet TEYFUR²

Öz. Bu araştırma toplumsal yaşamın önemli sorunlarından birisi olan şiddetin okullardaki yerini ve şiddet ile ilintili haberlerin çeşitli gazetelere nasıl yansıdığını incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada, okullarda şiddet içeren haber başlıklarının nasıl verildiği, okullar ile ilgili şiddet içeren haberlerin başlıklarında kullanılan kavram ve tanımlamaların nasıl verildiği, şiddet haberlerinin yayınlandıkları sayfanın hangisi olduğu, eğitimde şiddet haberlerinin içeriklerinde kullanılan fotoğrafların nasıl verildiği, haberlerde yer alan şiddet türlerinin ne olduğu, okullarda uygulanan psikolojik şiddetin biçimlerinin ne olduğu, okullardaki şiddetin nedenleri, okullarda şiddet uygulanırken kullanılan araçların ne olduğu, okulda şiddet haberlerine konu olan bireylerin cinsiyet oranları, şiddet uygulayanların yaşlarına göre dağılımının ne olduğuna ilişkin sorulara yanıt aranmıştır. Araştırma sonuçlarına göre 1998 ile 2004 yılları arasında okullarda taciz olayları % 5,97'den % 9,15'e çıkmıştır. Okullardaki bıçaklama olayları % 1,49'dan % 4,23'e çıkmıştır. Okullardaki şiddetin kaynağı olarak basında yer alan uyuşturucu olayları ile ilgili haberler % 4,48 den % 10,56'ya yükselmiştir. Gazetelerde yayınlanan haberlerde okullardaki şiddetin nedenleri arasında 1998' de Öğretmenlerin tutumu 1. Sırada yer alırken, 2004'te velilerin tutumları ve sosyo-ekonomik sorunlar birinci sırada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul, Şiddet, Akran Grupları, Sosyal Baskı, Okul Yönetimi.

Giriş

Öğrenim çağındaki insanlar zamanlarının önemli bir bölümünü okulda geçirmektedirler. Okul, bireyin toplumsal kurumlara olan uyum sürecini arttıran ve bireylerin sosyalleşmesinden sorumlu, aileden sonra en önemli kurumlardan biridir. Yavuzer'e (2000) göre okul, eğitim aracılığıyla insanı kendisi için yararlı ve yeterli kılmaya çalışırken, bir yandan da onu, içinde yaşadığı topluma ve tüm insanlığa yararlı, toplumsal bilinci gelişmiş bir birey olması için eğitmeyi amaçlamaktadır. Okul bu işlevlerini aile ile beraber bir sürece dayalı olarak, bir yaşam döngüsü içinde yerine getirmektedir. Okulun sürece dayalı yaşam döngüsünde çocuğun ailede kazandığı davranışlara yeni davranışlar katmayı amaçladığı görülmektedir. Fakat çocukların bu süreçte istenmeyen bazı davranışlar da kazandığı görülmektedir. Bu istenmeyen davranışların bir bölümünün, "okullarda şiddet" diye kavramlaştırıldığı söylenebilir. Okullarda her zaman var olduğu düşünülen şiddetin aynı türden olmadığı bilinmektedir. Geçmişte yazılı ve görsel basın çok cılız kaldığından dolayı okullardaki şiddet olaylarının toplum tarafından pek bilinmediği düşünülmektedir. Artık günümüzde bir olayı yok saymak, saklamak, başkalarının öğrenmelerini engellemek oldukça zordur.

Okullarda şiddet, hem ülkemizde hem de dünyada toplumsal yapının karmaşıklaşma süreciyle beraber sıkça karşılaşılan önemli bir olgu haline almıştır. Şiddetin okul ve çevresini içine alacak şekilde yaygınlaşması, şiddetin önlenmesi ve azaltılması konusundaki çalışmaları hızlandırmıştır. Buna bağlı olarak bir yandan şiddet konulu araştırmaların sayısının arttığı, diğer yandan çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşların şiddeti önleme faaliyetlerine katıldıkları görülmektedir.

Okullarda şiddete neden olan etkenler çeşitli şekillerde belirlenmektedir. Gazetelerde yayınlanan okullardaki şiddet haberleri ve bu haberlerin nedenlerinin belirlenmesi, okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesi için ilgililere çözüm üretmeleri konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Okullarda şiddet başlığıyla basılı ve görsel medyanın manşetlerine taşınan haberler, her gün biraz daha artmakta ve sonu ölüme varan boyutlar kazanmaktadır (Gökdaş, 2007). Bu, durumun toplumsal açıdan önemli sorunlardan biri haline geldiğini göstermektedir. Mc Cormick ve First (1989) toplumdaki en önemli güç merkezlerinden biri olarak basını göstermektedirler. Görsel ve yazılı basında özellikle son dönemlerde okullarımızda şiddet, saldırganlık, zorbalık gibi olaylarla ilgili haberlerin sıkça yer aldığı görülmektedir (Alper, 2008). Çocuk ve gençler arasında şiddet eğilimi son

² Yrd. Doç. Dr. Mehmet Teyfur Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü mteyfur@yahoo.com

yıllarda giderek artmaktadır. Bu durumdan, değişen aile yapısı ve yaşam tarzları sorumlu tutulmakla birlikte, en çok suçlanan etmen medya ve onun olumsuz etkileridir (Tahiroğlu, Çelik, Bahalı, & Avcı, 2010).

Okullarda şiddet ‘okul ortamında, okul saatlerinde ve okul sınırları içinde öğretmenler, öğrenciler ya da okulda çalışan diğer kişilerle etkileşim sonucunda oluşan saldırgan davranışlar’ şeklinde ifade edilebilir.

Çocukların şiddet davranışları göstermelerinin altında yatan etmenler vardır. Kandakai ve King’e (2002) göre, bu etmenler; evde ya da toplum içinde şiddetle karşı karşıya gelme, aile içi şiddete maruz kalma, uyuşturucu madde alışkanlığı, olumsuz arkadaş ilişkileri, yeteneklerini kullanmada yetersizlik, yeteneklerini toplumun kabul ettiği şekillerde ifade edebilme yetersizliği, şiddete kurban olma, aile ilgisinin yetersizliği ve tek ebeveynli ailelerdir. Bütün bu etmenler birlikte değerlendirildiğinde şiddet, pek çok faktörün birbiriyle etkileşimi sonucunda ortaya çıkan bir durumdur (Bulut, 2008). Diğer bir ifadeyle şiddeti tetikleyen etmenlere bakıldığında sorunun tek boyutlu olmadığı, farklı kaynakların bu sorunu etkinleştirdiği düşünülmektedir. Bu nedenle şiddetin önlenmesi için okulların, ailelerin, toplumun, öğrencilerin ve sosyal kuruluşların bu problem ile mücadelede hep birlikte yer alması gerektiği ifade edilebilir (Konter, 2002).

Okullarda şiddetin varlığı, okulun iklimini etkileyen en önemli etmenlerden biridir. Gazeteler,ülke genelinde okullarda şiddete konu olan ve okulun iklimini olumsuz etkileyen olayları aktaran önemli kuruluşlardır. Gazeteler, okulda şiddetin türünü yansıtarak şiddetin resmini bir bütün olarak görmemizi sağlamaktadırlar. Okullarda şiddetin türü okuldan okula değişmekle beraber şiddetin yaygınlığı ve artıp artmadığı önemli bir tartışma ve araştırma konusudur. Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Okullarda şiddet içeren haber başlıklarında hangi kavramlar yer almaktadır?
2. Okullarda şiddet haberleri hangi sayfalarda yer almaktadır?
3. Okullarda şiddeti içeren haberlerde yer alan şiddet türleri nelerdir?
4. Okullarda uygulanan sözel şiddetin biçimleri nelerdir?
5. Okullarda uygulanan psikolojik şiddetin biçimleri nelerdir?
6. Okullarda şiddetin nedenleri nelerdir?
7. Okullarda uygulanan şiddet araçları nelerdir?
8. Olaylara konu olan bireylerin cinsiyeti nedir?
9. Okullarda şiddete konu olanların yaş dağılımı nedir?

Şiddet

Şiddet, insan yaşamının her alanında var olan ve bütün toplumlarda görülen bir olgudur. Bu olgunun bütün toplumlarda benzer şekilde algılanmasının nedeni, kişiye ve topluma yönelik zarar verici niteliğinden kaynaklanmaktadır. Morrison, Furlong ve Morrison’a (1994) göre, şiddet başkalarını birtakım haklardan mahrum edebilecek şekilde davranma biçimidir. Bununla beraber kültürden kültüre ya da aynı kültürün değişik dönemlerinde şiddetin tanımının, amacının ve yöneliminin değişiklik gösterdiği görülmektedir.

Şiddet, fiziksel şiddetin yanı sıra sözel ve psikolojik tacizi de içeren bir kavramdır. Şiddet kavramı Türk Dil Kurumu (2005) tarafından, “sertlik, katılık, sözle yola getirme, yerine göre kaba kuvvet kullanma; azarlamada ve cezalandırmada aşırı gitme” şeklinde tanımlanmaktadır. Michaud’a, (2002) göre, “Şiddet her şeyden önce vurma ve/veya kötü davranma eylemidir”. Goswami (1995) şiddeti, fiziksel saldırganlıkla eşanlamlı olarak görmektedir. Doğan (2002), şiddeti fiziksel zarar ve ölümü kapsayacak şekilde kişiye ve başkalarına dönük tehdit, fiziksel, sözel ve simgesel güç olarak görmektedir. Aslında şiddet; bireylerin fiziksel, ruhsal ya da bilişsel anlamda sağlıklarına zarar veren ve gelişimlerini olumsuz etkileyen tutum ve davranışlarla karşı karşıya bırakılmasıdır (Küçükturan ve Altun, 2006).

Şiddetin farklı toplumlarda, farklı şekillerde ve farklı sebeplerle ortaya çıkması, o toplumun kültürü ve sosyal yapısıyla yakından ilgilidir (Pınar, 2006). Şiddet bireysel, toplumsal ve çevresel etmenlerin etkileşiminin karmaşık sonucudur. Kocacık’a (2001) göre, şiddeti uygulama eylemleri, zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme, işkence, vurma ve yaralama olarak sıralanabilir. Davenport, Schwartz & Elliot’e (2003) göre, şiddetin ölçüsü, mağdurun kişisel değerlendirmesidir. Bir kişi tarafından şiddet olarak algılanabilen bir davranış, başka bir kişi için

şiddet olarak ifade edilmeyebilir. Bu bağlamda, şiddet saldırganlıkla bağlantılı bir davranış biçimi olarak görülmektedir. Mutlu'ya (1997) göre, şiddet; kişiye yönlendirilmiş, kişinin istemediği ve kişiyi tahrik edici, yıpratıcı eylemlerdir.

Şiddet konusunda yapılan çalışmalarda şiddetin çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü, yayınladığı bir raporda (2002) şiddeti, şiddet davranışının karakteristiğine göre; kendine yöneltilen şiddet, kişiler arası şiddet ve toplu şiddet olarak sınıflandırmıştır.

Alkan (2007) uygulanan biçimine göre şiddeti; fiziksel, duygusal, ekonomik, ihmal ve istismar olarak sınıflandırırken; Öğülmüş (1995) şiddeti fiziksel, sözel, duygusal ve cinsel olarak gruplandırmıştır. Okullarda fiziksel şiddet itme, tekmeleme, tokat atma, silah ve bıçak ile saldırma, saç ve kulak çekme, kulak ve bedene yönelik kaba şaka yapma; duygusal şiddet gruptan dışlama, küçük düşürme, ayırmacılık uygulama ve eşyaya zarar verme; cinsel şiddet ise daha çok cinsellik içeren sözleri söyleme ve elle sarkıntılık yapma şeklinde uygulanmaktadır.

Şiddete maruz kalan öğrencilerde bazı fiziksel belirtilerin olduğu bilinmektedir. Bu belirtiler, öğrencilerde baş ağrısı, mide ağrısı, konsantrasyon güçlükleri, uyku ve yeme ile ilgili problemler olarak görülmektedir. Depresyon, sosyal kaygı, saldırganlık davranışlarında artış, öz saygı düşüklüğü, intihar riskinde artış, travma sonrası stres bozukluğu vb. belirtiler ise psikolojik etkilerdir (Furlong ve diğerleri., 2004).

Okullarda şiddetin oluşumunu sağlıklı değerlendirebilmek için şiddete ilişkin faktörlerin iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Bu faktörlerin aileye, akran gruplarına, kitle iletişim araçlarına, sosyal çevreye, sosyo-ekonomik düzeye ve akademik başarıyla ilgili olduğu düşünülmektedir.

Aileye İlişkin Faktörler

Öğrencilerin şiddet eğilimlerinin anlaşılmasında bakılması gereken en önemli faktörlerden biri, aile yapısıdır. Çocuğun sosyalleşmesinde önemli bir yere sahip olan ailenin, çocuğun sorun çözme biçimini etkilediği bilinmektedir.

Ailede şiddeti çağrıştıracak olumsuz duygusal bir ortamın oluşması, çocuğun sosyal ilişkilerinde olumsuz duygular göstermesine neden olabilir. Chandras'a göre, (1999) bireylerin kişilik oluşumları, ilk çocukluk dönemindeki sosyalleşme süreci ile ilgilidir. Çocuğun sosyalizasyon sürecini yaşadığı ilk yer, aile ortamıdır. Kimi durumlarda ise bireyin şiddetle tanıştığı ilk yer aile olmaktadır.

Aile içi şiddet, ailenin dayacağı bir disiplin aracı olarak kullanması, fiziksel ve cinsel istismar, ebeveynlerin ergeni uygun şekilde izlememesi, aile ile bağların zayıf olması, tek ebeveynle yaşama, ailenin alt sosyo ekonomik gruptan olması, ebeveynlerden birinin veya ikisinin madde bağımlısı olması, sosyal olmayan ebeveynler ve annenin ergenlik yaşında doğum yapmış olması ailesel risk etkenleri arasında sayılmaktadır (Pratt, Greydanus, 2000). Flannery'e (1997) göre, şiddet davranışının ailesel kaynaklarından en önemlisi, çocuğun öğrenme süreci ile ilgilidir. Bu bağlamda ailesel risk faktörlerinin toplumdan topluma aileden aileye değişen boyutlarının olduğu görülmektedir.

Kızmaz (2006) ebeveyn denetim ve disiplininin yetersizliği, ebeveynler arasındaki şiddet pratiklerinin varlığı, dışlama, dövme, korkutma, baskılama, çocuklara yeterli düzeyde zaman ayırmama ve çocuğu ihmal etme gibi etkenleri ülkemiz açısından öne çıkan temel ailesel risk faktörleri olarak görmektedir.

Akran Grupları

Akran ilişki biçiminin insan yaşamının her döneminde önemli olduğu bilinmektedir. Sağlıklı akran ilişkilerinin bireyin yaşamını kolaylaştırdığı gibi sağlıksız akran ilişkilerinin bireyin yaşamını olumsuz etkilediği görülmektedir. Bu olumsuz ilişkilerin başında şiddet gelmektedir. Özellikle okul döneminde şiddete konu olan bireylerin akademik başarılarının düştüğü görülmektedir. Konuya ilişkin yapılmış araştırmalar da, saldırgan davranışların önemli bir oranın akran gruplarıyla birlikte gerçekleştirildiği ve anti sosyal davranış sergileyen akranlarla olan ilişkinin, suç ve şiddet davranışını kazanmanın güçlü bir göstergesi olduğunu göstermektedir (Kızmaz,2006). Nelson ve Rutherford (1990), anti sosyal davranış sorunlarının birçok çocukta ve gençte önemli ve kalıcı durumlar oluşturduğuna işaret ediyorlar. Walker, Shinn, O'Neill & Ramsey (1987) yaptıkları çalışmada anti sosyal davranışlar gösteren öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla akranları ile ilişkilerinde sorun yaşadıklarını ve okulda önemli ölçüde başarısız olduklarını saptamışlardır.

Akran grupları, yaşamın her döneminde bireyleri etkilemektedir. Fakat bu etkinin düzeyinin bireyin içinde bulunduğu döneme göre farklılık oluşturduğu söylenebilir. Kuşkusuz bu etkinin en

yoğun olduğu dönem, ergenlik dönemidir. Bu döneminde, şiddetin önlenmesi için ergeni yetişkinliğe hazırlayacak gereksinimlerin iyi belirlenmesi gerekmektedir. Uysal'a (2003) göre, bir genç olgunlaşırken, çatışma doğuracak birçok yeni sorumluluklar yüklenmekte ve kimlik oluşturma gereksinimi ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca akranları tarafından kabullenmeme, aile içinde bağımlı davranışlar gösterme, geleneksel değer ve normlara karşı çıkma davranışı, engellenmeler ve kaygıları ile başa çıkabilmede yaşadığı çelişkilerin ergenleri şiddete yönelttiği görülmektedir.

Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemi, risk alma davranışlarının arttığı dönemdir. Çocukluk yıllarında görülen şiddetin daha yumuşak davranış biçimleri, ergenlik ve genç yetişkinlik yılları boyunca şiddetin daha katı biçimlerine ve planlanmış saldırganlık biçimine dönüşebilmektedir (Çuhadaroglu, 2000). Ergenlik döneminde saldırgan eğilimi olan öğrenciler aşağılama, ısırma, yıkıcı olma, sızlanma, bağırma, alay etme, uyumsuz olma gibi olumsuz davranışları saldırgan olmayan akranlarına göre daha yüksek oranda sergilerler (Patterson, Ray, Shaw & Cobb, 1969).

Kitle İletişim Araçları

Günümüz dünyasında şiddet ve saldırganlığı büyük oranda tetikleyen faktörlerin başında medya gelmektedir. Medyanın şiddeti çok doğal bir olguymuş gibi sunduğu görülmektedir. Bu sunuş biçiminden en çok etkilenen risk gruplarının başında çocuklar gelmektedir. Bu durum, çocukların şiddeti günlük hayatın bir parçası olarak, doğal karşılımlarına neden olmaktadır.

Medyanın çocuklara özdeşim modeli olarak sunduğu kahramanlar incelendiğinde hemen hepsinin abartılı şiddet davranışları sergilediği görülmektedir (Singer ve ark. 1984, Walmavan der Molen 2004). Medya-çocuk ilişkisi üzerinde en fazla durulan, araştırma yapılan konuların başında, şiddet gelmektedir. Programlarda fiziksel şiddet yüksek oranda yer almaktadır (Ayrancı, Köşgeroğlu, & Günay, 2004). Bu bağlamda Şubatlı, Akgöngür, Öztürk, Uruş, & Aydoğdu (2006) tarafından yapılan bir araştırmada çocukların izledikleri filmlerin kahramanlarına öykündükleri ve okulda akran grupları içerisinde söz konusu film kahramanlarına özgü tavır ve dil geliştirdikleri bulgusu elde edilmiştir. Barkin, Ip, Richardson, Klinepeter, Finch & Krcmar (2006), ebeveynlerin medyanın yanlış kullanımının içerdiği riskleri bilmelerinin bu konuda alınacak önlemler için en önemli belirleyici faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Sosyal Çevre ve Sosyo- Ekonomik Düzey

Kişiyeye bağlı nedenlerden dolayı çevrenin ve ailenin, çocuğun suça yönelmesinde önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Okulun içinde bulunduğu çevresel faktörler öğrencilerin şiddet davranışlarının sönmesinde ya da daha da pekişerek artmasına neden olabilmektedir. Bu nedenlerden dolayı çevrenin çocuk gelişiminde önemli bir etmen oluşturduğu söylenebilir.

Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalar çevre özellikleri ile şiddet arasında ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yapılan araştırmalarda fakirlik, etnik köken, aile yapısı, o bölgedeki yerleşim yoğunluğu ve nüfus değişimleri ile şiddet arasında ilişkiler bulunmuştur (Smith & Smith, 2006). Çocuğun yaşamış olduğu mahalle ve ailenin ekonomik durumu, öğrencinin şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama durumunu etkilemektedir. Okulun bulunduğu ortam, okulda yaşanan şiddet miktarında etkilemektedir (Brunson & Miller 2009 Akt. Şahan, 2010). Bununla beraber ailedeki ekonomik sorunlar, yetersiz ilgi ve destek, rehberlik, evlilik sorunları çocukları etkileyen diğer değişkenlerdir. Kısaca ailenin çocuk eğitimi ve çocuğa yaklaşımı ile çocukların geliştirdikleri özellikler arasında bir ilişki olduğu söylenebilir.

Toplumsal şiddet içeren olayların artması, bu artışın okul çağındaki çocuk ve gençleri de içine alacak şekilde yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Levison (2006) 1980'lerden bu yana yapılan araştırmalarda, okul çağındaki çocuklarda ve ergenlerde, okulda görülen davranışsal sorunların arttığını belirtmektedir.

Akademik Başarı

Öğrenciler yaşamlarının önemli bir bölümünü geçirdikleri okulda kendilerini güvende hissetmek istemektedirler. Öğrencinin güven duygusunu olumsuz etkileyen temel olgu ise şiddettir. Şiddet öğrencilerin korku ve kaygı geliştirmelerine, ve zamanla çocukların okula gelme isteklerinde azalmaya neden olmaktadır. .

Düşük akademik başarıya sahip olan gençler, çoğu zaman riskli davranışlar içerisinde kabul edilen anti sosyal davranışları daha fazla gösterebilmektedirler (Balkıs, Duru & Buluş, 2005). Bu

durum bir yandan öğrenme ve okuldaki akademik başarıya olan inancın azalmasına sebep olmakta, diğer yandan öğrenciyi şiddet davranışına yakınlaştırmaktadır (Walker, 1995).

Çocukların şiddete yönelmelerinde, içinde buldukları psikososyal ve fiziksel gelişimlerin etkisi büyüktür. Çatışma çözmede farklı seçenek rol modellerine sahip olmayan birçok genç statü kazanma, saygı görme, temel kişisel ve sosyal gereksinimlerini karşılamanın tek ve en etkili yolu olarak şiddeti görmektedir. Ayrıca içsel ve dışsal denetimi sağlayan moral normlardan da yoksun olan gençler şiddet davranışını kolaylıkla rasyonel hale getirmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006). Çocuklar şiddetin tanığı da kurbanı da olabilirler. Çocukların birbirlerine karşı şiddet uygulaması (zorbalık) okul ortamlarında sık görülen ve önlem alınmazsa ciddi fiziksel ve ruhsal travmalara neden olabilecek bir sorundur (Özcebe, Ulukol, Mollahaliloğlu, Yardım & Karaman, 2008). Okullarda şiddet, çocukları hem duygusal hemde fiziksel olarak tehdit eden bir olgudur. Bu tehdit olgusunun onlara zarar veren geniş davranışlar örüntüsünü içerdiği bilinmektedir.

Okulda sürekli sorun yaratan ve bu sorun yaratmayı şiddet boyutuna taşıyan öğrenciler, hem okul ortamında etkili ve verimli bir eğitim yapılmasını engellemekte, hem de diğer öğrencileri olumsuz etkileyerek onların verimsiz olmasına neden olmaktadır.

Öğrencilerin okulda gerçekleştirdikleri zorbalık davranışları; bireylerin kişilik özellikleri, akran grubu, okul ortamı, aile ve çevresel özellikler gibi birçok değişkenle ilgili olabilir. Pinheiro'ya (2006) göre, okuldaki şiddet ise, zorbalık, kavgalar, yaralamalar, saldırgan davranışlar şeklinde geniş bir yelpaze şeklinde kendini gösterir. Şiddete dayalı örgüt kültürüne sahip okullarda akademik başarıdan söz etmek oldukça zordur. Şiddet ortamında özellikle şiddet kültürü ile nasıl baş edeceğini bilmeyen öğrencilerin akademik başarılarının daha çok etkileneceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin eğitim ve öğretim yaptıkları yer olarak tanımlanan eğitim kurumlarında ise şiddet, öğrenci ya da öğretmenlere yönelik fiziksel, psikolojik ya da sosyal olarak kasten saldırı ya da müdahaledir. Bu saldırı veya müdahaleler bireylerde fiziksel ya da ruhsal acı yaşanmasına neden olur (Ünsal 1996). Genel olarak okul bağlamındaki şiddet, öğrenci ile öğrenci; öğrenci ile öğretmen veya okul yöneticisi ile okul personeli arasında yaşanan tehdit ve fiziksel saldırıyı içermektedir (Kızmaz, 2006). Okullarda yaşanan şiddet davranışlarının gün geçtikçe artması, bu durumun eğitim sistemini saran en önemli sorunlardan biri haline gelmiş olması ve bununla birlikte bu sorunun yayıldığı yer olan okulların ayrıca çözümün temelini oluşturan yerlerden en önemlisi olması gibi durumlar göz önüne alındığında okullarda yaşanan şiddetin analiz edilmesinin gerekliliği ön plana çıkmaktadır (Coşkuner, 2008). Okullardaki şiddet okulun da içinde bulunduğu sosyal çevredeki şiddetin okula yansımalarıdır. Smith ve Smith'e (2006) göre, şiddet, okula öğrenciler aracılığı ile okulu çevreleyen ortamdan getirilmektedir. Bu bağlamda okullarda çocuklar arasında şiddetin onaylanan bir davranış şekli olmadığı dönütünün verilmesi gerekmektedir. Bu dönüt yaşamda daha çok başarılı olan öğrencilerin onaylanan insanlar olduğu algısını oluşturabilir. Okulda sözel, duygusal ve fiziksel şiddete maruz kalan bir bireyin öğrenme yaşantıları ya engellenmekte ya da azalmaktadır (Alkan, 2007). Şüphesiz okuldaki şiddet olaylarını engelleyecek etkili programlar geliştirmenin yollarını aramak, okullardaki şiddete alışmaktan çok daha yararlı olacaktır (Skiba, Boone, Fontanini, Wu, Strassell, & Peterson, 2000).

Okulda oluşan şiddet davranışlarında okulun ikliminin, kültürünün ve fiziksel koşullarının önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Son yıllarda şiddet, toplumun hemen her kesiminde görülmektedir. Okullarda da hızla artan sorunlardan biri haline gelen şiddetin toplumun bütün kurumlarını ilgilendirdiği düşünülmektedir. Şiddete yönelik okuldan kaynaklanan risk faktörleri anlaşıldığı zaman, okullarda şiddete yol açan riskli durumlar düzeltilebilir. Miller'e (1994) göre, okul da öğrencilerin saldırgan ve şiddet davranışlarını artıran risk faktörlerine sahip olabilir.

YÖNTEM

Tarama modeline dayalı olan bu çalışmada örneklem olarak seçilen gazeteler taranmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Gazete içerikleri hem kavramsal (sorun bazında) hem de anlamsal olarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmada, seçilen araştırma tekniğinin kuralları çerçevesinde evren ve örneklem belirlenmiştir. İkinci aşamada örneklem olarak seçilen gazetelerden veri toplamak için bir kodlama formu oluşturulmuş ve elde edilen veriler kodlama formuna işlenmiştir

Evren ve Örneklem: Okullarda şiddet içerikli haberleri inceleyen bu araştırmanın evrenini Türkiye'deki yazılı basın içinde yer alan gazeteler oluşturmaktadır. Söz konusu evrenin büyüklüğü nedeniyle örneklem olarak, Basın İlan Kurumu verilerine göre Türkiye genelinde dağıtımı yapılan ve resmi ilân ve reklam yayınlama hakkına sahip gazetelerin yıllara göre aylık ortalama tirajları bağlamında, ilk on içinde yer alan Milliyet, Zaman ve Sabah gazeteleri alınmıştır. Bu gazeteler, amaçlı olarak “ölçüt örneklem” yöntemine göre seçilmiştir. Ölçüt örneklem yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütlerin araştırmacı tarafından oluşturulabileceği ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesinin kullanılabilmesi bilinmektedir (Yıldırım & Şimşek, 1993). Sözü edilen gazetelerin seçilmesinde, (a) farklı siyasal eğilimleri yansıtmaları ve farklı yayın gruplarına ait gazeteler olması; (b) ulusal ölçekte dağıtımlarının yapıyor olması ve (c) referans gazeteleri olmaları ölçüt olarak alınmış, söz konusu gazetelerin bu ölçütleri karşılıyor olmalarından dolayı örneklem olarak alınmalarına karar verilmiştir. Araştırmada örneklem zaman aralığı olan Mart 1998-Mart 1999 ile Mart 2003-Mart 2004 tarihleri arasında Milliyet, Zaman ve Sabah gazetelerinde yayımlanan okullardaki şiddet olaylarına ilişkin haberler taranmış ve bu haberlere içerik analizi uygulanmıştır. Araştırmada ilk olarak Mart 1998- Mart 1999 tarihlerinde yayımlanan gazetelerin, ikinci aşamada ise, Mart 2003-Mart 2004 tarihlerini kapsayan 365 günlük zaman diliminde yayımlanan gazetelerin araştırma konusuyla ilgili içerikleri analiz edilmiştir.

Veriler ve Toplanması: Okullarda meydana gelen şiddet haberlerini ortaya çıkarmaya çalışan bu araştırmada, doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Dokümanlar; nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir. Bu demektir ki, doküman incelemesi veya analizi tek başına bir araştırma yöntemi olabileceği gibi, diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ek bilgi kaynağı olarak da işe yarayabilir. Doküman incelenmesi, araştırılması hedeflenen ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1993).

Bu araştırma kapsamında Milliyet, Zaman ve Sabah gazetelerinin 1 Mart 1998–1 Mart 1999 ile 1 Mart 2003-1 Mart 2004 dönemlerindeki nüshaları taranmıştır. Yapılan tarama sonucunda 1 Mart 1998–1 Mart 1999 döneminde Milliyet Gazetesi'nde 53, Zaman Gazetesi'nde 51, Sabah Gazetesi'nde 45 olmak üzere toplam 149 haber metni incelenmiştir. Bununla beraber 1 Mart 2003–1 Mart 2004 döneminde Milliyet Gazetesi'nde 61, Zaman Gazetesi'nde 55, Sabah Gazetesi'nde 50 olmak üzere toplam 166 haber metni incelenmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda gazetelerden dokümanlar toplanırken İzmir Belediyesi Kent Arşivi kullanılmıştır. Örneklem kapsamındaki gazeteler taranarak okullardaki şiddet ile ilgili haberlerin resimleri çekilmiştir. Resimleri çekilen haberlerden araştırmanın alt amaçları doğrultusunda hazırlanan sorulara yanıt bulmak amacıyla bir kodlama formu oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi: Sabah, Milliyet ve Zaman gazetelerinde yer alan okullar ile ilgili şiddet haberleri, araştırmanın verilerini oluşturmaktadır. Bu araştırmada; içerik analizi yöntem ve teknikleri kullanılarak oluşturulan kodlama cetveli aracılığıyla toplanan veriler SPSS bilgisayar programına işlenerek çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinin yapılabilmesi için öncelikle SPSS programına kodlanmaları gerekmektedir. Bunun için de öncelikle SPSS programında ilgili düzenlemeler yapılmış ve ardından kodlama formuyla elde edilen veriler işlenmiştir. Nitel verilerin sayısallaştırılmasında frekans ve yüzde hesaplarından yararlanılmıştır. Veriler, içerik çözümleme yönergesine ve araştırmanın alt problemlerine göre tablolaştırılmıştır.

Güvenirlilik-Geçerlilik: Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğine ilişkin ölçütler şunlardır:

- Araştırmanın örneklemine oluşturan gazetelerde benzer haberlerin yer alması
- Haberlerden yapılan doğrudan alıntılarının olması
- Örneklem olarak seçilen gazetelerin ulusal düzeyde yayın yapması ve güvenilir gazeteler olması

BULGULAR VE YORUMLAR

Okullarda Şiddet İçeren Haberlerin Başlıkları

Araştırma kapsamında ele alınan gazetelerdeki haberlerin başlıklarındaki şiddet içeriği ve bunların gazetelere göre dağılımlarına ait bulgular, Tablo 1’de yer almaktadır. Tablo 1’de incelenen tüm haberlerin başlıklarında şiddet olgusunu içeren tanımlamaların ve kavramların sayısal dağılımları analiz edilmiştir. Haberin içeriğini özetleyen haber başlığı, okuyucuya ilk bakışta haberde ne okuyacağını göstermektedir. Bu özelliği nedeniyle başlıkta kullanılan kelimeler ‘bir anlamda mesajı en etkili biçimde ileten’ kelimelerdir. Aşağıda yer alan Tablo 1’de Milliyet, Zaman ve Sabah gazetelerinde yayımlanan okullarda yaşanan şiddete ilişkin haberlerin başlıklarında kullanılan bazı kavram ve tanımlamaların sayısal analizleri yer almaktadır.

Tablo 1: Okullarda Şiddeti İçeren Haberlerin Başlıklarında Kullanılan Kavram ve Tanımlamaların Sayısal Dağılımı

Kavramlar	1 Mart 1998-1 Mart 1999								1 Mart 2003-1 Mart 2004							
	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
Ölüm	14	29,1	1	2,7	10	20,4	25	18,6	10	22,7	2	4,4	7	13,21	19	13,38
Dehşet	4	8,3	2	5,4	2	4,08	8	5,9	3	6,8	2	4,4	1	1,89	6	4,23
Cinnet	1	2,08	2	5,4	2	4,08	5	3,7	3	6,8	4	8,8	3	5,66	10	7,04
Taciz	3	6,2	4	10,8	1	2,04	8	5,9	2	4,5	6	13,3	5	9,43	13	9,15
Sapık	1	2,1			2	4,08	3	2,2	1	2,2	1	2,2	2	3,77	4	2,82
Töre	2	4,1	3	8,1	2	4,08	7	5,2	1	2,2	2	4,4	1	1,89	4	2,82
Dayak	6	12,5	4	10,8	8	16,3	18	13,4	6	13,6	7	15,5	10	18,87	23	16,20
Tecavüz	1	2,08			1	2,04	2	1,4	2	4,5	1	2,2	1	1,89	4	2,82
Tehdit	3	6,2	4	10,8	5	10,2	12	8,9	3	6,8	2	4,4	3	5,66	8	5,63
İntihar	2	4,1	2	5,4	4	8,16	8	5,9	2	4,5	4	8,8	3	5,66	9	6,34
Uyuşt.	2	4,1	3	8,1	1	2,04	6	4,4	4	9,1	5	11,1	6	11,32	15	10,56
Kavga	3	6,2	6	16,2	1	2,04	10	7,4	3	6,8	5	11,1	5	9,43	13	9,15
Bıçak.	1	2,1			1	2,04	2	1,4	2	4,5	1	2,2	3	5,66	6	4,23
Psk. Şiddet	3	6,2	2	5,4	4	8,16	9	6,7	1	2,2	2	4,4	2	3,77	5	3,52
Yasak	2	4,1	4	10,8	5	10,2	11	8,2	1	2,2	1	2,2	1	1,89	3	2,11
Toplam	48	100	37	100	49	100	134	100	44	100	45	100	53	100	142	100

Yukarıda yer alan Tablo 1’de belirtildiği gibi, araştırma kapsamındaki haberlerin başlıkları incelendiğinde şiddet ile ilgili kavramlar ve tanımlamalar sıralandığında 1 Mart 1998-1 Mart 1999 yıllarında iki kavramın diğerlerine oranla çok daha fazla kullanıldığı görülmektedir. “ölüm” kavramının 25 (%18,66) sayısıyla haberlerde en fazla yer aldığı görülmektedir. Haber başlıklarında ikinci sırada yer alan kavram ise 18 (%13,43) sayısı ile “dayak”tır. Bu oranların 1 Mart 2003-1 Mart 2004 döneminde 23 olayla (%16,20) dayak birinci sırada, ölüm haberlerinin 19 (%13,38) ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. 1 Mart 1998-1 Mart 1999 döneminde haberlerin içeriğinde genellikle öğretmenler tarafından öğrencilere karşı uygulanan dayak söz konusu olduğu görülmektedir. 1 Mart 2003-1 Mart 2004 döneminde ise haberlerin içeriğinde öğretmenlerin yanı sıra öğrenci velilerinin de şiddete kaynaklık yaptığı söylenebilir. Dönemler arası değişime sayısal olarak bakıldığında dayak haberleri ile ölüm haberlerinin yer değiştirdikleri görülmektedir.

Okulların önemli sorunlarından bir olan taciz olaylarının beş yıllık dilimde % 5,97’den % 9,15’e çıktığı görülmektedir. Yine bu dönemlerde okullardaki bıçaklama olaylarının % 1,49’dan % 4,23’e çıktığı görülmektedir. Gençlerin önemli sorunlarından birisinin de uyuşturucu kullanımı olduğu bilinmektedir. Okullardaki şiddetin kaynağı olarak basında yer alan uyuşturucu olayları ile ilgili haberlerin beş yıl içinde % 4,48’den % 10,56’ya çıktığı ifade edilebilir. Yazılı ve görsel iletişim araçlarında her gün hızlı bir değişimin olduğu bilinen bir gerçektir. Bu değişimin bireylerde olumlu etkiler kadar olumsuz etkiler de yarattığı bilinmektedir. Bu etkilerin en önemlilerinin, sorunların şiddet yoluyla çözüleceği

algısının oluşması, kadına cinsel bir meta olarak bakılması ve uyuşturucunun sorun çözme biçimi olarak algılanmasıdır.

Tablo 2: Haberlerin Yayınlandıkları Sayfalara Göre Sayısal Dağılımı

1 Mart 1998-1 Mart 1999								1 Mart 2003-1 Mart 2004								
Kavramlar	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
1.Sayfa	10	18,8	8	15,6	7	15,5	25	16,7	12	19,6	6	10,9	7	14	25	15,0
3.Sayfa	15	28,3	18	35,2	15	33,3	48	32,2	17	27,8	18	32,7	16	32	51	30,7
4.Sayfa	2	3,7	5	9,8	4	8,8	11	7,38	2	3,28	4	7,2	4	8	10	6,02
5.Sayfa	2	3,7	3	5,8	5	11,1	10	6,71	3	4,9	3	5,4	6	12	12	7,23
6.Sayfa	1	1,8	1	1,9	2	4,4	4	2,68	1	1,6			2	4	3	1,81
9.Sayfa	1	1,8					1	0,67	1	1,6	2	3,6			3	1,81
12.Sayfa	1	1,8	3	5,8	3	6,6	7	4,70	3	4,9	3	5,4	3	6	9	5,42
17.Sayfa	7	13,2	7	13,7	4	8,8	18	12,0	7	11,4	9	16,3	4	8	20	12,0
Diğer	14	26,4	6	11,7	5	11,1	25	16,7	15	24,5	10	18,1	8	16	33	19,8
Toplam	53	100	51	100	45	100	149	100	61	100	55	100	50	100	166	100

Yukarıdaki tabloda belirtildiği şekilde, araştırmada ele alınan Milliyet, Zaman ve Sabah gazetelerinde yer alan okullardaki şiddet haberleri 1 Mart 1998-1 Mart 1999 döneminde toplam 48 (%32,21) haber ile en fazla üçüncü sayfada yer aldığı belirlenmiştir. Şiddet haberlerinin ülkemiz gazeteciliğindeki vazgeçilmez sayfası olan üçüncü sayfanın, eğitimde şiddet haberlerinde de kullanıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla 25 (%16,78) haber ile 1. sayfa ve 25 haberle (%16,78) “diğer” sayfalarda yer alan haberler izlemektedir: Bu sıralamanın beş yıl sonraki analizlerinde birinci sayfa açısından sıralamanın değişmediği görülmektedir. 1 Mart 2003-1 Mart 2004 döneminde 51 (% 30,7) olaya üçüncü sayfada, 33 (%19,88) olaya diğer sayfalarda ve 25 (%15,06) olaya birinci sayfada yer verilmiştir.

Tablo 3: Haberlerde Kullanılan Fotoğrafların Sayısal Dağılımı

1 Mart 1998-1 Mart 1999								1 Mart 2003-1 Mart 2004								
Haberde Kull. Foto. Adeti	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
1. Fotoğraf	21	39,6	13	25,4	17	37,7	51	34,2	22	36,6	15	27,2	14	28	51	31,1
2. Fotoğraf	20	37,7	8	15,6	10	22,2	38	25,5	31	51,6	12	21,8	13	26	56	34,1
3. Fotoğraf	4	7,55	6	11,7	6	13,3	16	10,7	3	5	10	18,1	11	22	23	14,0
Foto. Yok	8	15,0	24	47,0	12	26,6	44	29,5	4	6,67	18	32,7	12	24	34	20,7
Toplam	53	100	51	100	45	100	149	100	60	100	55	100	50	100	164	100

Yukarıdaki tabloya göre, okullarda şiddet haberlerinde kullanılan fotoğraf sayılarının dağılımına bakıldığında, 1 Mart 1998-1 Mart 1999 döneminde ilk sırayı 51 (%34,22) haber ile bir fotoğrafın kullanıldığı görülmektedir. İkinci sırada, 44 (%29,53) haberde hiç fotoğraf kullanılmadığı bulgusu elde edilmiştir. Üçüncü sırada ise 38 (% 25,50) haberde iki fotoğraf kullanılmıştır. Beş yıl sonraki analizlerde bir önceki dönemin sıralamasının değişmediği görülmektedir. Okullarda şiddet haberlerine dikkat çekilmesi konusunda bir ve iki fotoğraflı haberler kullanılmıştır. Bu da kitle iletişim araçlarının haber verme, eğlendirme, eğitime, bilgilendirme gibi faktörleri gerçekleştirmek ve toplumsal değerlerin devamlılığını sağlamak için “görüntüden” olabildiğince yararlandığını göstermektedir. Ancak, bilinç ve bilinçaltına yapılan görsel etkinin medya aracılığıyla topluma gerekli mesajı verip vermediği tartışma konusudur.

Okullarda Şiddet İçeren Haberlerde Yer Alan Şiddet Türleri

Okullardaki şiddet farklı biçimlerde olabilmektedir. Okulda şiddet içeren haberlerde fiziksel, cinsel, sözel, ekonomik, psikolojik ve sosyal şiddet türlerine ait bulgular, Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Okullarda Şiddet İçeren Haberlerin Sayısal Dağılımı

1 Mart 1998-1 Mart 1999								1 Mart 2003-1 Mart 2004								
Şiddet Türü	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
Fiziksel Şiddet	24	38,1	4	13,3	18	42,8	46	34,07	22	40	8	17,7	14	26,4	44	28,76
Cinsel	6	9,52	4	13,3	6	14,2	16	11,85	8	14,5	11	24,4	9	16,9	28	18,30
Sözel	5	7,94	3	10	5	11,9	13	9,63	3	5,45	5	11,1	7	13,21	15	9,80
Ekonomik	8	12,7	7	23,3	1	2,38	16	11,85	8	14,5	2	4,44	2	3,77	12	7,84
Psikolojik	9	14,2	8	26,6	9	21,4	26	19,26	9	16,3	8	17,7	12	22,6	29	18,95
Sosyal	11	17,4	4	13,3	3	7,14	18	13,33	5	9,09	11	24,4	9	16,9	25	16,34
Toplam	63	100	30	100	42	100	135	100	55	100	45	100	53	100	153	100

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, 1 Mart 1998-1 Mart 1999 dönemindeki haberlerde okullarda uygulanan fiziksel şiddetin 46 (% 34,07) haber ile öne çıktığı görülmektedir. Psikolojik şiddet ise 26 (% 19,26) haberle ikinci sırada yer almıştır. Bir başka deyişle, Milliyet, Zaman ve Sabah gazetelerinde okullarda fiziksel ve psikolojik şiddeti konu edinen haberlerin oranı % 53,33'dir. 1 Mart 2003-1 Mart 2004 döneminde okullarda uygulanan fiziksel şiddet 44 (% 28,76) haber ile öne çıkmıştır. Psikolojik şiddet ise 29 (% 18,95) haberle ikinci sırada yer almıştır. Her iki dönemi karşılaştırdığımızda yüzdelik oranlarında küçük değişimler olsa dahi sıralamanın değişmediği görülmektedir. Toplumumuzda şiddet denilince akla sadece fiziksel şiddet geliyor. Bunun böyle olmasının nedeni de toplumdaki psikolojik hatta sosyal baskının adının bir türlü şiddet olarak konulamamasıdır. Bu durum gazetelerimizde de ne yazık ki böyledir. Haberin şiddet haberi olması için ortada bir darp olmalı anlayışı var. Tablodaki oranlar incelendiğinde psikolojik şiddete ilişkin haberlerin fazla olduğu görülmektedir. Okullarda öğrencileri olumsuz yönde etkileyen en önemli unsurlardan biri de 1998'de % 13,33, 2004'te ise % 16,34 ile sosyal baskıya dayalı şiddet haberlerine ilişkin bulgudur. 2004 dönemini bir önceki dönemle karşılaştırdığımızda fiziksel şiddetin azaldığı buna karşılık sosyal ve cinsel şiddetin arttığı görülmektedir.

Tablo 5: Okullarda Uygulanan Sözel Şiddetin Biçimlerine Göre Sayısal Dağılım

1 Mart 1998-1 Mart 1999								1 Mart 2003-1 Mart 2004								
Sözel Şiddetin Biçimleri	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
Hakaret Etmek	1	9,09			1	11,1	2	7,41	2	18,1	2	16,6	3	30	7	21,21
Tehdit Etmek	6	54,5	2	28,5	4	44,4	12	44,4	4	36,3	5	41,6	3	30	12	36,36
Küçük Düşürmek	2	18,1	3	42,8	1	11,1	6	22,2	2	18,1	4	33,3	3	30	9	27,27
Aşağılamak	2	18,1	2	28,5	3	33,3	7	25,9	3	27,2	1	8,33	1	10	5	15,15
Toplam	11	100	7	100	9	100	27	100	11	100	12	100	10	10	33	100

Bir önceki tabloda üzerinde önemle durduğumuz sözel şiddeti analiz edip sınıflandırdığımızda “tehdit” şiddet biçiminin ön plana çıktığı görülmektedir. Yayımlanan haberlerde sözel şiddet biçimlerinden “tehdit etmek” 12 (% 44,44) haberle birinci sırada yer almaktadır. Bu oranın bir sonraki dönemde % 36,36 olduğu görülmektedir. 1999’da aşağılamayı konu edinen haberler % 25,93 oran ile ikinci sırada yer almıştır. Araştırmanın bir sonraki dönemi olan 2004’e baktığımızda küçük düşürme şiddet biçimi % 27,27 ile ikinci sırada yer almıştır. Gazetelerin bu konularda olduklarından çok daha hassas ve dikkatli olmaları gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 6: Okullarda Uygulanan Psikolojik Şiddetin Biçimlerine Göre Sayısal Dağılımı

1 Mart 1998-1 Mart 1999								1 Mart 2003-1 Mart 2004								
Psikolojik Şiddet Biçimleri	Mİllyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Mİllyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
Okulda Aşırı Kontrolü Uygulamak	1	14,29	1	12,5	2	25	4	17,39	1	7,14	1	11,11	1	12,5	3	9,68
Kinayeli Sözler Kullanmak	1	14,29	2	25	2	25	5	21,74	1	7,14	1	11,11	1	12,5	3	9,68
Saygısız Davranış	2	28,57	3	37,5	1	12,5	6	26,09	5	35,71	4	44,44	3	37,5	12	38,7
Dışlamak	1	14,28					1	4,35	1	7,14			1	12,5	2	6,45
Sınav Stresi	1	14,29	2	25	2	25	5	21,74	4	28,57	2	22,22	1	12,5	7	22,58
Duygusal Bunalım	1	14,29			1	12,5	2	8,70	2	14,29	1	11,11	1	12,5	4	12,90
Toplam	7	100	8	100	8	100	23	100	14	100	9	100	8	100	31	100

Psikolojik şiddet sözel şiddetle benzerlik gösterse de tacizci bir davranış biçimi olup özellikle alışılmış ve güç dengesi olmadığında başkalarını etkilemek için onları zorlama ya da onlar üstünde baskı kurmayı temel almaktadır. Bu bağlamda psikolojik şiddet aşırı kontrol, görmezden gelme, sınav stresi vb. kavramlarla kendisine ayrı bir kategoride yer bulmuştur. Araştırma kapsamında incelenen gazetelerin 1 Mart 1998-1 Mart 1999 zaman aralığındaki haberlerde psikolojik şiddet haberlerinin en çok % 26,09 ile saygısız davranış şeklinde olduğu görülmektedir. Bu durumu sırasıyla % 21,74 ile sınav stresi ve kinayeli sözlerin kullanıldığı haberler izlemektedir. 1 Mart 2003-1 Mart 2004 zaman aralığında % 38,7 ile saygısız davranışların, % 22,58 ile sınav stresinin ve % 12,90 ile duygusal bunalımın psikolojik şiddete dayalı haberlerde ön plana çıktığı görülmektedir. Gazetelerin bir yıl yayımlanan haberlerini temel aldığımızda psikolojik şiddetle ilgili haberlerde beş yıl sonra artışın olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Okullardaki Şiddetin Nedenleri

Şiddetin Nedenleri	1 Mart 1998-1 Mart 1999								1 Mart 2003-1 Mart 2004							
	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
Derste Tartışma	2	4	1	11,1			3	3,16	2	4,17					2	1,61
Sınav Kaygısı	2	4			3	8,33	5	5,26	7	14,5	5	12,1	3	8,57	15	12,10
Müdürlerin Tutumu	7	14	4	44,4	5	13,8	16	16,84	3	6,25	2	4,88	2	5,71	7	5,65
Öğretmenlerin Tutumu	11	22	1	11,1	12	33,3	24	25,26	3	6,25	3	7,32	4	11,4	10	8,06
Psikolojik Sorunlar	3	6			2	5,56	5	5,26	6	12,5	5	12,1	5	14,2	16	12,90
Çalışanların Tutumları	3	6			1	2,78	4	4,21	1	2,08	2	4,88	1	2,86	4	3,23
Kız Erkek ilişkileri	1	2			5	13,8	6	6,32	2	4,17	2	4,88	4	11,4	8	6,45
Hırsızlık	2	4					2	2,10	3	6,25	3	7,32	2	5,71	8	6,45
Dedikodu					1	2,78	1	1,05	2	4,16	1	2,44	1	2,86	4	3,23
Velilerin Tutumu	8	16	1	11,1	6	16,6	15	15,79	8	16,6	7	17,0	7	20	22	17,74
Siyasi Düşünce					1	2,77	1	1,05	1	2,08					1	0,81
Okul Başarısızlığı	3	6					3	3,16	2	4,16	2	4,88	1	2,85	5	4,03
Sosyo-ekonomik Sorunlar	8	16	2	22,2			10	10,52	8	16,1	9	21,9	5	14,2	22	17,74
Toplam	50	100	9	100	36	100	95	100	48	100	41	100	35	100	124	100

Gazetelerde yayımlanan haberlerde okullardaki şiddetin nedenleri arasında 1 Mart 1998-1 Mart 1999 zaman aralığında birinci sırayı 24 (% 25,26) haberle “öğretmenlerin tutumu” yer almaktadır. İkinci sırada ise 16 (%16,84) olayla “okul müdürlerin tutumu ” üçüncü sırada 15 (% 15,79) olayla velilerin tutumlarının ve dördüncü sırada ise 10 (% 10,52) olay ile sosyo-ekonomik sorunların okulda uygulanan şiddetin nedeni olarak gösterildiği görülmektedir. Beş yıl sonraki zaman aralığı olan 1 Mart 2003-1 Mart 2004’te okullardaki şiddetin nedenleri arasında 22 (% 17,74) olayla velilerin tutumları ve sosyo-ekonomik sorunlar birinci sırada, 16 (% 12,19) olayla psikolojik sorunlar ikinci sırada ve 15 (% 12,10) olayla sınav kaygısı üçüncü sırada yer almaktadır. Her iki zaman dilimi arasındaki değişimlere baktığımızda şiddetin nedenlerinin önemli düzeyde değişikliğe uğradığı görülmektedir. Araştırmanın birinci zaman aralığı olan 1 Mart 1998-1 Mart 1999 dönemini değerlendirdiğimizde Türkiye’de sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulamasının sağlıklı olarak uygulanması için yönetici ve öğretmenlere önemli sorumlulukların yüklenildiği bir döneme denk gelmektedir. Bu da yönetici ve öğretmenlerin otoriter tutumları ile şiddete kaynaklık yaptığı şeklinde yorumlanabilir. Beş yıl sonra gazetelerde yayımlanan haberlerde okullardaki şiddetin nedenlerine baktığımızda şiddet kaynaklarının yer değiştirdiği görülmektedir. Bu durum daha çok 2000 li yıllarda okullarda öğrenci merkezli bir sınıf yönetimine vurgunun çok yapılmaya başlandığı bir döneme denk gelmektedir. Bu da velilerin daha çok okulun işleyişine karışmalarına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8: Okullarda Şiddet Uygulanırken Kullanılan Araçların Dağılımı

1 Mart 1998-1 Mart 1999									1 Mart 2003-1 Mart 2004							
Kullanılan Araçlar	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
Sopa	7	25	1	14,2	5	15,63	13	20	8	28,5	4	21,0	3	13,6	15	21,74
Fiziksel Güç	10	35,7	3	42,8	11	34,38	24	36,92	9	32,1	8	42,1	10	45,4	27	39,13
Kesici Alet	6	21,4	3	42,8	7	21,88	14	21,54	7	25	6	31,5	5	22,7	18	26,09
Ateşli Silah	5	17,8			9	28,13	14	21,54	4	14,2	1	5,26	4	18,1	9	13,04
Toplam	28	100	7	100	32	100	65	100	28	100	19	100	22	100	69	100

Araştırma kapsamındaki gazetelerdeki haberlerde okullarda şiddet uygulanırken kullanılan araçlar bakımından 24 (%36,92) haberle fiziksel güç birinci sırada yer almaktadır. Ülkemizdeki şiddet olaylarının genelinde olduğu gibi fiziksel güç kullanımının en çok rastlanan şiddet aracı olduğu görülmektedir. Daha sonra ise kesici alet ve ateşli silahlar gelmektedir. Şiddet olaylarında kesici alet ve ateşli silah kullanıldığını bildiren haber sayısı 28 (% 43,08) olarak belirlenmiştir. 13 haberde ise sapanın şiddet aracı olarak kullanıldığı saptanmıştır.

Beş yıl sonraki zaman dilimi olan 1 Mart 2003-1 Mart 2004'te 27 (% 39,13) haberle fiziksel güç birinci sırada yer almaktadır. Sırasıyla % 26,09 ile kesici alet, % 21,74 ile sopa ve % 13,04 ile ateşli silahların kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 9: Olaylara Konu Olan Bireylerin Cinsiyeti

1 Mart 1998-1 Mart 1999									1 Mart 2003-1 Mart 2004							
	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
Erkek	27	58,70	3	50	26	60,46	56	58,94	30	60	15	60	25	62,50	70	60,86
Kadın	19	41,30	3	50	17	39,54	39	41,06	20	40	10	40	15	37,50	45	39,14
Toplam	46	100	6	100	43	100	95	100	50	100	25	100	40	100	115	100

Milliyet, Zaman ve Sabah gazetelerindeki okullarda şiddet içeren haberlerde şiddet uygulayanların ve uygulananların yarısından fazlasını 56 (% 58,94) olay ile erkekler oluşturmaktadır. Şiddete kaynaklık eden kadın sayısına bakıldığında ise 39 (% 41,06) olay ile erkeklere yakın diyebileceğimiz bir oranda kadınların olaylara kaynaklık yaptığı görülmektedir. Beş yıl sonra bu sıralamanın pek değişmediği görülmektedir. Burada kadınların da şiddet olaylarına kaynaklık etmede önemli bir oranı oluşturduğu söylenebilir.

Tablo 10: Şiddeti Uygulayanların Yaşlarına Göre Sayısal Dağılımı

1 Mart 1998-1 Mart 1999									1 Mart 2003-1 Mart 2004							
	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%	Milliyet	%	Zaman	%	Sabah	%	Toplam	%
11 Yaş Altı	6	13,6			3	6,67	9	9,89	8	11,42	5	9,43	6	18,1	19	12,18
12 – 14	6	13,6			6	13,33	12	13,19	5	7,14	6	11,32	4	12,1	15	9,62
15-18	23	52,2	1	50	18	40	42	46,15	30	42,86	8	15,09	5	15,1	43	27,56
19-30	5	11,3	1	50			6	6,59	18	25,71	15	28,30	3	9,09	36	23,08
30-40	3	6,82					3	3,30	4	5,71	10	18,87	6	18,1	20	12,82
40-50	1	2,27					1	1,10	4	5,71	7	13,21	5	15,1	16	10,26
60 ve üstü					18	40	18	19,78	1	1,43	2	3,77	4	12,1	7	4,49
Toplam	44	100	2	100	45	100	91	100	70	100	53	100	33	100	156	100

Gazetelerde yayımlanan okullarda şiddet haberlerinde şiddeti uygulayanların yaşlarının sayısal dağılımına bakıldığında, 15–18 yaş grubunda yer alan kişilerin oranı % 47,15 dir. Bu yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre çok daha fazla şiddete konu olduğu görülmektedir. Bu grubu, % 13,19 ile 12 – 14 yaş grubundakiler ve % 9,89 ile 11 yaş altı grubundakiler izlemektedirler. Beş yıl sonra şiddete konu olan insanların yaşlarına bakıldığında % 27,56'sının 15-18 yaş aralığı, % 23,08'i 19-30 yaş aralığı, % 12,82'si 30-40 yaş aralığı, % 12,18'i ise, 11 yaş altındaki kategoride yer aldığı görülmektedir.

Şiddet uygulayanların ya da şiddet uygulananların yaşlarına baktığımızda lise öğrencilerinin en çok şiddete konu olan grubu oluşturduğu görülmektedir. Liseden ilkokula doğru azalan bir oran görmekteyiz. Toplumsal sorunlar, medya gibi faktörler öğrencileri şiddetin içine çekmektedir. Bundan en çok etkilenenler ise ortaöğretim seviyesindeki öğrencilerdir. 11 yaş altındakilerin oranı da hiç de küçümsenemeyecek seviyededir.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Okullarda suç işlemeye neden olan etmenleri iyi tanımlamak suç oranlarındaki artışla başa çıkabilmemiz için gereklidir. Şiddeti bir iletişim aracı olarak kullanan çocukların çocukluk çağı yaşantılarında olumsuzlukların okula yansıdığı bilinen bir gerçektir.

Lewis'e (2005) göre çocukta görülen şiddet davranışlarının ortaya çıkmasındaki en önemli faktörler erken yaşta başlayıp çocukluğun daha sonraki dönemlerinde devam eden fiziksel, cinsel ve duygusal kötüye kullanımdır.

İnsanlarda yaşamın erken dönemlerinde yaşanan deneyimlerin fizyolojik ve psikolojik etkileri olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, okullarla ilgili şiddet haberlerini irdelediğimizde araştırmanın birinci zaman dilimi olan 1 Mart 1998-1 Mart 1999 zaman aralığında çıkan haberlerin içeriğinde öğretmenler tarafından öğrencilere karşı uygulanan şiddet ön plana çıkarken, bir sonraki zaman aralığı olan 1 Mart 2003-1 Mart 2004 döneminde ise haberlerin içeriğinde öğretmenlerin yanı sıra öğrenci velilerinin de şiddete konu olduğu görülmektedir. Okulların önemli sorunlarından bir olan taciz olaylarının yapılan dönemler arası karşılaştırmalarda % 5,97'den % 9,15'e çıktığı görülmektedir. Yine bu dönemlerde okullardaki bıçaklama olayları ile ilgili haberlerin % 1,49'dan % 4, 23'e uyuşturucu olayları ile ilgili haberlerin % 4,48'den beş yıl sonra % 10,56'ya çıktığı görülmektedir.

Bu bulgular yurt dışında ve ülkemizde yapılan bazı araştırma bulgularıyla desteklenmektedir. Öğülmüş, 1995; Pişkin, 2003; Çınkır ve Karaman, Kepenekçi 2003; Durmuş ve Gürkan, 2005; Yavuzer, Gündoğdu ve Dikici, 2009 yıllarında yaptıkları araştırmalarda okullarda saldırganlık ve şiddet olaylarının dikkat çekici oranda olduğunu ortaya koymaktadırlar. Totan ve Yöndem (2007) öğrenciler arasında zorbalığa dayalı şiddet davranışlarının % 41,37'sinin sözel, % 28,74'ünün sosyal, % 18,40'ının fiziksel şiddet olduğunu ifade etmişlerdir. Ülkemizde yapılan nicel ve nitel araştırmalarda uygulanan şiddetin türünün sıralaması değişse de benzer şiddet türlerine ilişkin bulguların elde edildiği görülmektedir. Benzeri bir bulgu Çınkır'ın çalışmasında da görülmektedir. Çınkır (2006) Türkiye'de okullarda öncelik sırasına göre sözel, fiziksel, duygusal ve cinsel içerikli şiddet türlerinden söz etmektedir.

Bu çalışmalar ışığında ülkemizde toplumda sorun çözme biçimi olarak şiddetin yaygın bir yöntem olarak kullanıldığı görülmektedir. Toplumun yansıtıcı kurumlarından biri oldukları için benzer bir çözümlenme biçimi de okullarda görülmekte ve bu durum gittikçe artmaktadır. Kazdin, 1987; Home ve Sayger (1990) Amerika'daki okullarda, çocuklar ve gençler arasında saldırgan ve şiddete dayalı davranışların gittikçe arttığını belirtmektedirler. Bu çocukların ve gençlerin ailelerine, öğretmenlerine ve okullarına tehdit edici ve yıkıcı davranışlar sergiledikleri ve bunların sayılarında önemli bir artışın olduğu belirtilmektedirler. Çocuklukta kötü davranışlara (şiddet, cinsel kötüye kullanım, ihmal) kurban olanların ve olmayanların karşılaştırıldığı bazı çalışmalarda ortak sonuç kötü muameleye maruz kalanların yetişkinlikte şiddet davranışı gösterme, eşine şiddet uygulama ya da kurban olma olasılıklarının yüksek olduğu yönündedir.

Ülkemizde şiddet haberlerinin en çok üçüncü sayfada yer verilmektedir. Bu durumun okullarda şiddet olaylarının verilmiş biçiminde de aynı olduğu görülmektedir.

Ülkemizde şiddet haberlerinde genellikle bir ya da iki resmin kullanıldığı görülmektedir. 1 Mart 1998-1 Mart 1999 döneminde yayımlanan okullardaki şiddet haberlerinin % 34,22'sinde bir fotoğraf kullanıldığı ve bu oranın bir sonraki zaman diliminde değişmediği görülmektedir.

1 Mart 1998-1 Mart 1999 dönemindeki haberlerde okullarda uygulanan fiziksel şiddetin

% 34,07, psikolojik şiddetin ise % 19,26 haberle basında yer aldığı görülmektedir. Okullarda öğrencileri olumsuz yönde etkileyen en önemli unsurlardan biri de 1998’de % 13,33 iken 2004’te

% 16,33’e yükselen sosyal baskıya dayalı şiddettir. Deveci, Karadağ & Yılmaz (2006) fiziksel şiddetin birey üzerindeki olumsuz sonuçlarından söz etmektedirler. Bu sonuçlardan biri, cezadan kaçmak için suça yönelme davranışında görülen artıştır. Mahiroğlu ve Buluç 2004 yılında yaptıkları “Ortaöğretim Kurumlarında Fiziksel Ceza Uygulamaları” adlı çalışmalarında öğrencilerin % 60’ının lise yıllarında fiziksel şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Olweus (1991) ise 7-16 yaşlarındaki 130.000 öğrenciyi inceleyerek gerçekleştirdiği çalışmada, öğrencilerin % 5-9’unun düzenli olarak saldırıya ve şiddete uğradığını rapor etmiştir. İngiltere’de yapılan bir başka çalışmada 11-16 yaşlarındaki 4700 gencin % 75’inin fiziksel olarak saldırıya uğradığı saptanmıştır.

Sözel şiddet ile ilgili haberler analiz edildiğinde tehdit, aşağılama, küçük düşürme ve hakaret etme davranışlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Okullarda uygulanan sözel şiddet biçimlerinden tehdit etmenin % 44,44 oran ile birinci sırada yer aldığı belirlenmiştir. Bu oranın bir sonraki dönemde benzeri bir ağırlık taşıdığı söylenebilir.

Okullarda şiddet haberlerinin içindeki psikolojik şiddete dayalı haberlerin, araştırmanın zaman aralığı olan her iki zaman diliminde de sıralama değişse bile, saygısız davranışlar, sınav stresi, kinayeli sözlerin kullanımı, okullardaki aşırı kontrol, duygusal bunalım ve dışlama davranışlarından oluştuğu görülmektedir. Koç (2006) yaptığı çalışmada şiddetin çocuklara olan psikolojik yansımalarını depresyon, değersizlik, kendini işe yaramaz görme, gelecekte emin olamama, düşmanca eğilimler ve her durumdan olumsuz anlamlar çıkarma şeklinde olduğunu ifade etmiştir.

Okullardaki şiddetin nedenini bilmek şiddetin çözümü konusunda daha sağlıklı öneriler geliştirilmesini sağlayacaktır. 1998-1999 zaman aralığında birinci sırada % 25,26’lık oranla öğretmenlerin, ikinci sırada % 16,84’lik oranla okul müdürlerinin, üçüncü sırada % 15,79 oranla velilerin tutumlarının ve dördüncü sırada % 10,52’lik oranla sosyo-ekonomik sorunların okullarda uygulanan şiddetin nedeni olduğu saptanmıştır. Beş yıl sonraki zaman aralığı olan 2003-2004’te ise okullardaki şiddetin nedenleri arasında % 17,74 ile veli tutumlarının ve sosyo-ekonomik sorunların birinci sırada, % 12,19 ile psikolojik sorunların ikinci sırada ve %12,10 ile sınav kaygısının üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Her iki zaman aralığını değerlendirdiğimizde şiddetin nedenlerinin önemli düzeyde değişikliğe uğradığı görülmektedir. Mertoğlu vd. (2008) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, olumsuz tutumlar gösteren öğretmenlerin görev aldığı okullarda, öğrencilerin şiddet algısı artmaktadır.

Yavuzer, Gündoğdu ve Dikici’ye (2009) göre, öğretmenler okullardaki şiddet olaylarının nedeni olarak basın-yayın organlarını, interneti ve okul yöneticilerinin disiplinle ilgili uygulamalarının yetersizliğini göstermektedirler.

Altun, Guneri ve Baker (2006) “Basındaki Yansımaları ile Okuldaki Şiddet” adlı çalışmalarında okulda uygulanan şiddet haberlerini incelemiştirler. Buna göre öğretmenlerin öğrencilere uyguladıkları şiddet konulu haberlerin başında dayak ile ilgili haberler gelirken, bu haberleri cinsel taciz, tecavüz ve rüşvet alma ile ilgili haberler takip etmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu Raporu’na (2007) göre, 2006-2007 öğretim yılında son üç ay içerisinde ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin %22’sinin fiziksel, %53’ünün sözel, %26,3’ünün duygusal ve %15,8’inin cinsel şiddet ile karşılaştığı saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin %35,5’inin fiziksel, %48,7’sinin sözel, %27,6’sının duygusal ve %11,7’sinin cinsel şiddet uyguladığı sonucuna ulaşılmıştır. Wehby (1994) şiddet davranışları hakkında dört hipotez ortaya koymuştur. Wehby’e göre şiddet davranışları; sosyal beceri eksikliğinden, pozitif ya da negatif pekiştiricilerden, çevresel eksikliklerden ve sosyal uyaranların bilişsel süreçteki eksikliğinden ortaya çıkmış olabilir.

Araştırmada ele alınan gazetelere göre okullarda şiddet uygulanırken kullanılan araçlar bakımından % 36,92 haberle fiziksel güç birinci sırada yer almaktadır. Şiddet olaylarında kesici alet ve ateşli silah kullanıldığını bildiren haber sayısı ise % 43,08’lik yüzdeyle yirmi sekiz haberdur. On üç haberde ise sözlü tacizin şiddet uygulanırken kullanıldığı saptanmıştır. Beş yıl sonraki zaman dilimi olan 1 Mart 2003-1 Mart 2004’te ise, oranlarda küçük değişimler olsa bile, okullarda şiddet uygulanırken kullanılan araçların değişmediği görülmektedir. Ülkemizdeki şiddet olaylarının genelinde olduğu gibi fiziksel güç kullanımının en çok rastlanan şiddet aracı olduğu görülmektedir.

Okullarda uygulanan şiddete konu olan erkeklerin oranı % 58.94 ve kadınların oranı ise % 41.06'dır. Bu oranların araştırmanın beş yıllık zaman dilimi olan 1 Mart 2003-1Mart 2004'te pek değişmediği görülmektedir. Pişkin (2003), zorbalığa uğrayan çocukların oranının % 35, hem zorbalığa uğrayan hem de zorbalık edenlerin oranının % 30, sadece zorbalık edenlerin oranının % 6 olduğunu belirtmektedir. Ayrıca erkeklerde bu duruma daha fazla rastlandığı belirtilerek zorbalığın % 34 ile fiziksel, % 29 ile sözel, % 21 dolaylı, %11 eşyalara zarar verme biçiminde gerçekleştiği sonucuna varılmıştır.

Bulgularda 15–18 yaş grubunda yer alan toplam 42 (%46,15) kişinin diğer yaş gruplarına göre çok daha fazla şiddete konu olduğu görülmektedir. Bu grubu, 12 kişi(%13,19) ile “12–14” yaş grubundakiler ve 9 şahıs ile (%9,89) “11 yaş altı” grubundakiler izlemektedir. Beş yıl sonra şiddete konu olan insanların yaşlarına bakıldığında % 27,56'sının (43 kişi)15-18 ,%23,08'inin (36 şahıs)19-30, %12,82'sinin (20 birey) 30-40 yaş aralıklarında olduğu,%12,18'inin (19 kişi) ise 11 yaş altındaki kategoride yer aldığı görülmektedir.Ögel, Tarı ve Eke (2006) suç, şiddet ve madde kullanımı gibi davranışların ortaya çıktığı ve sorun halinde yaşandığı dönemin daha çok 15-17 yaş grubu olduğunu ve sonraki yıllarda bu tür davranışların azaldığını belirtmişlerdir.

Avrupa Konseyi Raporu (2002),genellikle şiddet eylemleri ortaya çıktıktan sonra,şiddete müdahale etmeye yönelik stratejiler geliştirildiğini ifade etmektedir. Ancak bu rapor gelecekte ciddi olaylar meydana gelmeden bunları önlemeye dayalı girişimler oluşturmanın daha uygun olacağını dile getirmiştir.

Kaynakça

- Alkan,H.B. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri ve okulda şiddet*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Alper, S. İ.(2008). *İlköğretimde zorbalık*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Altun, S. A., Güneri, O. ,& Baker, O.E. (2006). Basındaki yansımaları ile okulda şiddet. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 24, 12-21
- Ayrancı, Ü., Köşgeroğlu, N., & Günay, Y.(2004). Televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 133- 140.
- Avrupa Konseyi. (2002). *Okullarda şiddetin önlenmesi ve şiddetle mücadele için yerel ortaklıklar, konferans sonuç bildirgesi*. Strasbourg, Fransa. Erişim: [http://www.meb.gov.tr/duyurular/Okullarda Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi/html](http://www.meb.gov.tr/duyurular/Okullarda_Siddetin_Onlenmesi_Bildirgesi/html) Erişim Tarihi: 02.01.2013.
- Balkıs, M., Buluş, M., & Duru, E.(2005). Şiddete yönelik tutumların özyeterlilik, medya, şiddete yönelik inanç, arkadaş grubu ve okula bağlılık duygusu ile ilişkisi. *Ege Eğitim Dergisi*. 6, 81-97.
- Barkin, S., Ip, E., Richardson, I., Klinepeter S., Finch, S., & Krcmar, M. (2006). Parental media education styles for children aged 2 to 11 years. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 160, 395-401.
- Bulut, S.(2008). Okullarda görülen öğrenciden öğrenciye yönelik şiddet olaylarının bazı değişkenler açısından arşiv araştırması yöntemiyle incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 23–38.
- Chandras, Kan, V. (1999). Effective counseling strategies to cope with violence in schools. *GSCA Journal*, 1(6), 1-10.
- Coşkuner, E. (2008). *Bariş eğitimi programının öğrenci şiddeti üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çınkır, Ş & Karaman, K, Y. (2003). Öğrenciler arası zorbalık. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 34, 236-253.
- Çınkır, Ş. (2006). *Okullarda kabağüç: türleri, etkileri ve önleme stratejileri*. I. Şiddet ve okul: Okul Ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet Ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu.
- Çuhadaroğlu, F. (2000). Ergenlik döneminde psikolojik gelişim. *Katkı Pediatri Dergisi*, 21(6), 863-868

- Deveci, H., Karadağ, R., & Yılmaz, F. (2006). *İlköğretim çocuklarının şiddet alguları*. 1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu, 28-31 Mart, İstanbul.
- Davenport, N., Schwartz, R, D & Elliot, G,P (2003), *Mobbing (İş yerinde duygusal taciz)*, (Çev ÖnerToy, C, O). Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Doğan, İ. (2002). *Modern toplumda vatandaşlık demokrasi ve insan hakları*. Pegem A Yayınları, Ankara
- Durmuş, E. ve Gürkan, U. (2005). Lise öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık eğilimleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 253-269.
- Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu: Özet (2002). Genova: *World Health Organization*.
- Flannery, Daniel, J. (1997). School violence: risk, preventive intervention, and Policy Office of Educational Research and improvement, (ED) Washington, DC, <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED416272.pdf>
- Furlong, M. J. ve ark. (2004). Bullying and abuse on school campuses. (Ed. Spielberger, C.). *Encyclopedia of Applied Psychology*. Hardbound: Elsevier Inc
- Goswami, B.B. (1995) *Cultural Adaptability of Violence*, Edited by; S.Venigopal Roa, Vikas Publishing House, İndian.
- Gökdaş, İ. (2007). İlköğretimde şiddet. Solak, A. (Ed), *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu*, (263-294), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Horne, A.M. & Sayger, T.V. (1990). *Treating conduct and oppositional defiant disorders in children*. New York: Pergamon
- Kazdin, A.E. (1987). Treatment of conduct disorders (Edt. J, Hill and B Maughan) Conduct disorders in childhood and adolescence. Newbury Park, CA: Sage.
- Kandakai, T. L.& King, K, A. (2002). Preservice teachers' perceived confidence in teaching school violence prevention. *American Journal of Health Behavior*, 26(5), 342-353
- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 47-70.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet olgusu üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 2(1),1-7.
- Koç, M. (2006). *Şiddetin ortaya çıkardığı psikolojik travmayla baş etmede sporun işlevselliği*. 1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu, 28-31 Mart, İstanbul.
- Konter, R. D. (2002). School Violence and Teacher Perception of Zero Tolerance Policy, Universit of Wisconsin. http://www2.uwstout.edu/content/lib/thesis/2002/2002_konterd.pdf
- Küçüküran, G. & Altun, S. (2006). Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Uygulanan Şiddetin Değerlendirilmesi”, *Şiddet ve Okul Bildiri Kitabı*, Ankara: MEB Yayınları, s. 94–105.
- Lewis, D.O. (2005). Adult antisocial behavior, criminality and violence. In Kaplan & Sadock’s Comprehensive Textbook of Psychiatry, 8th Edition (Eds BJ Sadock, VA Sadock):2258-2272. Philadelphia, Lippincott Williams & Wilkins
- Levinson, M.H. (2006). Anger management and violence prevention:a holistic solution. *ETC, A Review of General Semantics*, 63(2), 187-199.
- Mahiroğlu, A., & Buluç, B. (2004). Şiddet Araştırmasında Trajikomik Sonuçlar. Web:www.haberturk.com
- Mc Cormick, C and First, P.F. (1989). Press relations-asset or liability: It’s partially up to you. *School Business Affairs*. 55(12) 18-23.
- Mertoğlu, M., Doğutaş, C., Cemalcılar, Z. & Baydar, N. (2008). Şiddetin okula bağlı nedenleri ve alınabilecek önlemler stratejik önlemler konulu Ohio-İstanbul karşılaştırmalı bir araştırma. *VIII. Adli Bilimler Kongresi Çocuk ve Adli Tıp Bildiri Özetleri Kitabı*, 15-18 Mayıs 2008-Kocaeli, Ankara: Tubitak Yayınları, Yayın No:5847.
- Michaud, Y (2002). *Şiddet* (Çev. Cem Muhtaroğlu), İletişim Yayınları (Yeni Yüzyıl Kitaplığı), İstanbul.
- Miller, G. E. (1994). School violence miniseries impressions and implications. *School Psychology Review*, 23 (2), 257-261.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006, Eylül), *Eğitim ortamlarında şiddetin önlenmesi ve azaltılması Strateji ve eylem plânı*, (2006-2011), Ankara.
- Mutlu, E. (1997). Televizyon, çocuklar ve şiddet. *İstanbul İletişim Fakültesi Dergisi*, 4, 41–75.

- Morrison, G.M., Furlong, M.J., & Morrison, R.L. (1994). School violence to school safety: reframing the issue for school psychologists. *School Psychology Review*, 23 (2), 236-256.
- Nelson, C. M., & Rutherford, R.B. (1990). Troubled youth in the public schools: Emotionally disturbed or socially maladjusted? In P. E. Leone (Ed.). *Understanding troubled and troubling youth* (pp. 38-60). Newbury Park, CA: Sage
- Olweus, D. (1991). Bully/victim problems among school children: Basic facts and effects of a school based intervention program. In Pepler, D. & Rubin, K. (Eds), *The Development and Treatment of Child Agression* (pp. 411-448). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ögel, K., Tari, I. ve Eke, C.Y. (2006). *Okullarda suç ve şiddeti önleme kılavuzu*. İstanbul, Yeniden Yayınları, No:7.
- Öğülmüş, S. (1995). *Okullarda (liselerde) şiddet ve saldırganlık*. Yayınlanmamış Araştırma Raporu. A.Ü. Eğitim. Bilimleri Fakültesi. Ankara
- Özcebe H., Ulukol B., Mollahaliloğlu S., Yardım N., & Karaman F. (2008). Sağlık hizmetlerinde okul sağlığı kitabı, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No:719, Ankara.
- Patterson, G. R., Ray, R. S., Shaw, D. A., & Cobb, J. A. (1969). *Manual for coding of family interactions*. New York: Microfiche Publications
- Pınar, N. (2006). *Görsel medya ve şiddet kültürünün ortaöğretim öğrencileri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Konya.
- Pinheiro, P, S (2006). *Rights of the child*, United Nations General Assembly, USA.
- Pişkin, M. (2003). *Okullarımızda yaygın bir sorun: akran zorbalığı*. VII.Ulusal PDR Kongresi.
- Pratt, H,D, Greydanus, D,E.(2000). Adolescent violence: concept for a new millennium. *Adolesc Med*, 11, 103-25.
- Singer, D.G., Singer J.L., Rapaczynski W. (1984). Family patterns and television viewing as predictors of children's beliefs and aggression. *Journal of Communication*, 34,73-89.
- Skiba, R., Boone, K., Fontanini, A., Wu, T., Strassell, A., & Peterson, R. (2000). *Preventing school violence: A practical guide to comprehensive planning*. Bloomington, IN: The Safe and Responsive Schools Project, Indiana Policy Center, Indiana University.
- Smith D.L.,& Smith B.J.(2006) Perceptions of violence: the views of teachers who left urban schools, *The High School Journal*, 89 (3), 33-42.
- Şahan, B. (2010). *İlköğretim ikinci kademe öğretmen ve öğrencilerinin şiddet olgusuna ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şubatlı, T., Akgöngür, İ., Öztürk, H., Uruş, A., İnan, M., & Aydoğdu, B. (2006). *Liselerde neler oluyor?*. Vatan Pazar, 22.09.2013, www.google.com.tr
- TBMM Araştırma Komisyonu Raporu (2007). *Türkiye Büyük Millet Meclisi çocuklarda ve gençlerde artan şiddet eğilimi ile okullarda meydana gelen olayların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu*. Ankara: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Tahiroğlu, A.Y., Çelik, G.G., Bahalı, K. & Avcı, A. (2010). Medyanın çocuk ve gençler üzerine olumsuz etkileri; şiddet eğilimi ve internet bağımlılığı. *Yeni Symposium Journal*, 48(1), 19-30.
- Totan, T., Zeynep D. & Yöndem, Z. D. (2007). Ergenlerde zorbalığın anne, baba ve akran ilişkileri açısından incelenmesi, *Ege Eğitim Dergisi* (8) 2,53-68.
- Türk Dil Kurumu. (2013). *Türkçe sözlük*, www.google.com.tr.10.03.2013
- Uysal, A.(2003). *Şiddet karşıtı programlı eğitimin öğrencilerin çatışma çözümleri, şiddet eğilimleri ve davranışlarına yansımaları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ünsal, A. (1996). Genişletilmiş bir şiddet tipolojisi. *Cogito*, (6-7), 29-36.
- Walker, H. M., Shinn, M. R., O'Neill, R.Eb & Ramsey, E. (1987). A longitudinal assessment of the development of antisocial behavior in boys: Rationale, methodology, and first year re-suits. *Remedial and Special Education*, 8(4), 7-16.
- Walker, D (1995) *School violence prevention*. Eugene, Or: Eric Clearinghouse On Educational Management. www.ericdigests.org/1996-1/violence.htm [10.10. 2012]
- Walma van der Molen, J.H. (2004). Violence and suffering in television news: toward a broader conception of harmful television content of children. *Pediatrics*, 113, 1771-1715.

- Wehby, J. H. (1994). Issues in the assessment of aggressive behavior. *Preventing School Failure*, 38(3), 24-28.
- Yavuzer, H., (2000). *Okul çağı çocuğu*. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Yavuzer, Y., Gündoğdu, R., & Dikici, A. (2009). Teachers' perceptions about school violence in one Turkish city. *Journal of School Violence*, 8 (1): 29-41.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1993). Nitel araştırma yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınevi.